

doc. PhDr. Bohumil Stejskal, CSc.
Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky
Fakulta pedagogická
Technická univerzita v Liberci

POSUDEK DISERTAČNÍ PRÁCE

Autor: Mgr. Josef Radimecký, MSc.

Název: Zapojování blízkých osob do léčby uživatelů drog v podmínkách terapeutické komunity

Předložená disertace Josefa Radimeckého je příspěvkem k řešení problému společensky velmi závažného a v současnosti aktuálního. Ačkoliv se stále více setkáváme s osobami s chováním závislým na užívání návykových látek, které jsou v popředí zájmu odborníků, musíme přiznat, že výrazně přibývá i osob s nelátkovou závislostí, u nichž se riziko syndromu závislosti vytváří z hráčství, z přemíry používání moderních komunikačních technologií apod. Řešený problém se pohybuje na rozhraní speciálně-pedagogické etopedie a medicínské adiktologie. Autor disertace narozdíl od jiných obdobných prací, které se zabývají především klientem - uživatelem drog, obrací svou pozornost k blízkým osobám klienta, které mohou v důsledku užívání drog členem jejich rodiny jednak ztrácet na kvalitě vlastního života a strádat a jednak se i podílet na dosažení změny závislého chování jejich blízkého.

První část disertace je členěna do jasně strukturovaných a logicky na sebe navazujících šesti kapitol. Po úvodu, v němž autor připomíná posun uplatňovaných paradigma ve prospěch multidisciplinárně pojatého přístupu, věnuje pět kapitol teoretickému shrnutí problematiky. První z nich se snaží ukázat na množství důvodů, pro něž se mohou lidé stát uživateli drog. V druhé kapitole se podrobně zabývá již v úvodu zmíněným posunem v nazírání na užívání drog, a to od tradičního pojetí jako chronické nemoci až po závislost jako naučené chování. Třetí kapitola představuje současné nejčastěji uplatňované teorie závislosti, které doporučují zapojení signifikantních osob do procesu léčby uživatelů návykových látek. Je podložena mnoha odkazy na výčet odborných publikací především zahraničních autorů. Následuje kapitola zabývající se terapeutickými komunitami jako jedním z modelů „léčby“ v novodobých službách pro uživatele drog. Teoretickou část práce uzavírá kapitola pátá, v níž jsou diskutovány otázky úspěšnosti „léčby“ včetně faktorů, jež se dají při práci s klienty ovlivňovat. Jedním z nich je bezesporu zapojování blízkých osob uživatelů drog do programu práce s danou cílovou skupinou klientů. Celá teoretická část má charakter komplexního vhledu do současného stavu problematiky. Autor čerpá ze značně rozsáhlých odborných pramenů převážně zahraniční literatury. Výběr citované literatury je náležitý a odborné informace jsou relevantní k řešené problematice. Text svědčí o velmi dobré orientaci autora v odborné literatuře. Šestá kapitola obsahuje model zapojování blízkých osob klientů terapeutické komunity do programu práce s klienty. Tento model lze chápat jako zkoumaný vzorek, neboť jeho program byl autorovi hlavním zdrojem informací a dat pro zpracování výzkumu.

S velmi detailně propracovanou teoretickou částí kontrastuje rozsahem a obsahem (především metodologií výzkumu) velmi sevřená část výzkumná, obsahující jen jedenáct stran celého textu. Autor netradičně místo hypotéz si staví otázky, na něž očekává odpověď z pohledu osob blízkých uživatelům drog. Klade důraz na kvalitativní výzkum, pro nějž využívá především metod skupinových a individuálních rozhovorů, navazujících na dotazníková šetření. Činěné závěry jsou pak konstruovány ze zkušeností a názorů (jistě často subjektivních) jednotlivých uživatelů i osob jim blízkých v komparaci s dosavadními poznatky teorie. Jednotlivá zjištění jsou pak spíše ilustrována konkrétní myšlenkou některého

z respondentů než analýzou všech odpovědí k téže otázce. V práci totiž postrádám kvantitativní a kvalitativní rozbor všech odpovědí na otázky tak, jak jsou uvedeny v přílohách 3 a 4. Z toho pramení i velmi opatrné formulování závěru práce resp. hledaných odpovědí na zadané otázky. Jistě by bylo vhodnější vyjádřit skromnost a uvážlivost závěru místo slovem pravděpodobně ověřeným podílem úspěšnosti ve výzkumu. Výzkum postavený na skutečně zjištěných faktech (např. v úspěšnosti léčby, v nápravě vztahů v rodině atd.) by vyzněl přesvědčivěji, než na datech získaných ze subjektivních názorů respondentů.

Jestliže považuji užitou metodologii za slabší místo disertace, nelze autorovi upřít neobyčejný rozhled v řešené problematice a přijmout předložený text jako výslednici komparace teorie, osobních zkušeností autora a poznatků získaných výzkumem. Pak lze přiznat předložené studii splnění požadavků kladených na tento druh prací.

V Liberci 14.4. 2008